2024] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 252: 2024 INSC 101

ਮਮੀਦੀ ਅਨਿਲ ਕੁਮਾਰ ਰੈਡੀ

ਬਨਾਮ

ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਐਨ.ਆਰ.

(2024 ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 758)

05 ਫਰਵਰੀ 2024

[ਵਿਕਰਮ ਨਾਥ ਅਤੇ ਸਤੀਸ਼ ਚੰਦਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਜੇ.ਜੇ.] ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਮੁੱਦਾ

ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਜੇਕਰ ਦਾਜ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ, 1961 ਦੇ ਅਧੀਨ 420, 498ਏ, 506 ਆਈਪੀਸੀ ਅਤੇ ਅਧੀਨ 3, 4 ਦੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਡਾਕੇਟ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ।

ਹੈੱਡਨੋਟਸ

ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ, 1973-s. 482-ਡਾਕੇਟ ਆਰਡਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਵਿਆਹ ਸੰਬੰਧੀ ਝਗੜਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਸ ਡਾਕੇਟ ਆਰਡਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਤੀ ਅਤੇ ਸਹੁਰੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। 420, 498ਏ, 506 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦਾਜ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ, 1961 ਦੀ 3, 4 ਸ਼ੁੱਧਤਾ:

ਆਯੋਜਤ: ਸ਼ਿਕਾਇਤ, ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਅਤੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾ ਨਿਰਪੱਖ ਅਧਿਐਨ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਤੀ ਅਤੇ ਸੱਸ-ਸਹੁਰੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਧਾਰਨ ਅਤੇ ਸਰਬ-ਵਿਆਪਕ ਹਨ; ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਲਿਆ ਜਾਵੇ, ਉਹ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਪਤੀ ਅਤੇ ਸਹੁਰੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਨਾ ਤਾਂ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੇਰਵੇ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪਤੀ ਅਤੇ ਸਹੁਰੇ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭੂਮਿਕਾ/ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕਾਨੂੰਨ ਪਤੀ ਅਤੇ ਸੱਸ-ਸਹੁਰੇ ਨੇ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਦੁਆਰਾ ਤਲਾਕ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਨੂੰ ਵੀ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਸੀ। ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਅਤੇ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਤਾਂ ਜੋ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਖ਼ਤਰੇ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪਤੀ ਅਤੇ ਸੱਸ-ਸਹੁਰੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਹੈ, ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਡਾਕੇਟ ਆਰਡਰ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪਤੀ ਅਤੇ ਸਹੁਰੇ ਖਿਲਾਫ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਰੱਦ [ਪਾਰਾ 14, 17, 18

ਮਮੀਦੀ ਅਨਿਲ ਕੁਮਾਰ ਰੈਡੀ ਬਨਾਮ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਐਨ.ਆਰ.

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ

ਕਾਹਕਸ਼ਾਨ ਕੈਸਰ ਉਰਫ ਸੋਨਮ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ [2022] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 558: (2022) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 599; ਮਹਿਮੂਦ ਅਲੀ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. ਰਾਜ, 2023 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2341- ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਐਕਟਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ, 1973; ਪੀਨਲ ਕੋਡ, 1860; ਦਾਜ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ, 1961

ਕੀਵਰਡਸ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਡੌਕਟ ਆਰਡਰ; ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਖੋਲ੍ਹਣਾ/ਮੁੜ-ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ; ਵਿਆਹੁਤਾ ਵਿਵਾਦ; ਗਲਤ ਅਰਥ; ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ; ਸਮਝੌਤਾ; ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ; ਤਲਾਕ; ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਵਾਲੇ ਆਧਾਰ; ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਮੁਕੱਦਮਾ.

ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਕੇਸ

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2024 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰ.758

2022 ਦੇ CRLP ਨੰਬਰ 2768 ਵਿੱਚ ਅਮਰਾਵਤੀ ਵਿਖੇ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 23.11.2022 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ

2024 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰ.759

ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰੀ

ਡੀ ਮਹੇਸ਼ ਬਾਬੂ, ਐਡ. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਮਹਿਫੂਜ਼ ਅਹਿਸਾਨ ਨਾਜ਼ਕੀ, ਪੋਲੰਕੀ ਗੌਥਮ, ਕੇਵੀ ਗਿਰੀਸ਼ ਚੌਧਰੀ, ਟੀ ਵਿਜੇ ਭਾਸਕਰ ਰੈੱਡੀ, ਮਿਸ. ਰਾਜੇਸ਼ਵਰੀ ਮੁਖਰਜੀ, ਮੀਰਾਂ ਮਕਬੂਲ, ਮਿਸ. ਅਰਚਿਤਾ ਨਿਗਮ, ਐਡਵੋਕੇਟ. ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ / ਹੁਕਮ ਆਰਡਰ

1. ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

2. ਦੋਵੇਂ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਮੌਜੂਦਾ ਸਾਂਝੇ ਹੁਕਮ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

3. ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ 2021 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 5710 ('ਇੰਪੱਗਡ ਆਰਡਰ I') ਅਤੇ (ii) 23.11.2022 ਦੇ 2022 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 2768 (i) 11.11.2022 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ (ਸਮੂਹਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਇੰਪੱਗਡ ਆਰਡਰ' ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਰਡਰ II'।

ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 20.07.2021 ਦੇ ਡਾਕੇਟ ਆਰਡਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਨੇ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 420, 498ਏ, 506 ਅਤੇ ਦਾਜ ਰੋਕੂ ਐਕਟ 1961 ਦੇ ਅਧੀਨ 3, 4 ਦੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ।

ਸੰਖੇਪ ਤੱਥ

5. ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਦੇ ਪਤੀ ਅਤੇ ਸਹੁਰੇ ਹਨ, ਯਾਨੀ ਅਸਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ। ਉਪਰੋਕਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

6. 26.06.2021 ਦੇ ਡਾਕੇਟ ਆਰਡਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਮਿਸ਼ਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

7. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਥਿਤੀ ਬਦਲ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤੇ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਸਹਿਮਤੀ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਮੀਮੋ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, 20.07.2021 ਦੇ ਡਾਕੇਟ ਆਰਡਰ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਮੁੜ ਖੋਲ੍ਹਿਆ।

8.ਇਸ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ। 482 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. 20.07.2021 ਦੇ ਡਾਕੇਟ ਆਰਡਰ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਨੇ ਸਿਰਫ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ।

9.ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਪਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਮਪੱਗਡ ਆਰਡਰ ।। ਦੇ ਤਹਿਤ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 20.07.2021 ਦੇ ਡਾਕੇਟ ਆਰਡਰ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤਾ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ। 320(2) CrPC, ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਲਈ ਲਾਗੂ ਹੈ। ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਮਿਸ਼ਰਨ ਅਧੀਨ. 498ਏ ਕੰਪਾਊਂਡਿੰਗ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਬੀਤ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ।**10**. ਸਹੁਰਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਮਪੱਗਡ ਆਰਡਰ । ਦੁਆਰਾ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਮੰਗੀ ਗਈ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਆਮ ਅਤੇ ਸਰਵ ਵਿਆਪਕ ਸਨ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।ਮੁਕੱਦਮਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ।2003 ਦਾ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਐਕਟ 11, ਸੈਕੰਡ. 2 (01.08.2003 ਤੋਂ)

ਮਮੀਦੀ ਅਨਿਲ ਕੁਮਾਰ ਰੈਡੀ ਬਨਾਮ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਐਨ.ਆਰ.

ਬੇਨਤੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ:

11. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਅਤੇ ਚਾਰਜ-ਸ਼ੀਟ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਨ ਨਾਲ ਚਾਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੁਲਾਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਮ ਅਤੇ ਸਰਵ ਵਿਆਪਕ ਹਨ, ਸਿਰਫ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹਨ।

12. ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਕ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਧਿਆਨ ਇਸ ਤੱਥ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਨੇ ਤਲਾਕ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਮੁੜ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੀਮੋ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ.

13. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੱਖਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕੀਤੀ।

14. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਵਿਚਾਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਯੋਗਤਾ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ, ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਅਤੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾ ਨਿਰਪੱਖ ਅਧਿਐਨ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਮ ਅਤੇ ਸਰਬ-ਵਿਆਪਕ ਹਨ; ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਲਿਆ ਵੀ ਜਾਵੇ, ਉਹ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੇ। ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਨਾ ਤਾਂ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੇਰਵੇ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭੂਮਿਕਾ/ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।

15. ਵਿਆਹ ਸੰਬੰਧੀ ਝਗੜਿਆਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਆਮ ਸਰਬ-ਵਿਆਪਕ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਝੂਠੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਣ ਦੀ ਘਟਨਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਅਣਜਾਣ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਾਹਕਸ਼ਾਨ ਕੌਸਰ ਉਰਫ ਸੋਨਮ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਕੇਸ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ-ਪਤਨੀ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੇ ਸਹੁਰੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਸਨ। 498ਏ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਆਮ ਸਨ, ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਭੂਮਿਕਾ ਅਤੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦੀ ਘਾਟ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਐਫਆਈਆਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਅਤੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ, ਜੇਕਰ ਜਾਂਚ ਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਹੋਵੇਗੀ।

2 [2022] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 558: [(2022) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 599]

16. ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਹਿਮੂਦ ਅਲੀ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. ਰਾਜ ਵਿੱਚ, ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਦੇ ਹੋਏ। 482 CrPC, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ:

"**12**. ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ (ਸੀਆਰਪੀਸੀ) ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਜਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਸਧਾਰਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਐਫਆਈਆਰ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੇਤੁਕੀ ਜਾਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਐਫਆਈਆਰ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਅਤੇ ਥੋੜੀ ਹੋਰ ਨੇੜਿਓਂ ਦੇਖਣਾ ਅਸੀਂ ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਲਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨਿੱਜੀ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਆਦਿ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਏਗਾ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬੇਨਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਐੱਫ.ਆਈ.ਆਰ./ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਗੱਲਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਸਲਈ, ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਐੱਫ.ਆਈ.ਆਰ./ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਗੱਲਾਂ 'ਤੇ ਗੌਰ ਕਰਨਾ ਹੀ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਕੀ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਬੇਲੋੜੀ ਜਾਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਭਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੇਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉੱਠਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਈ ਹੋਰ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਾਲੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੇ ਅਤੇ, ਜੇ ਲੋੜ ਹੋਵੇ, ਉਚਿਤ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਲਾਈਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਜਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਕੇਸ ਦੇ ਪੜਾਅ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਕੇਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ/ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਮੁੱਚੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਲਈ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰਤ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ।

(2023 ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 2341)

ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ ਹੱਥ 'ਤੇ ਕੇਸ ਲਵੋ. ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਕਈ ਐੱਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਇਹ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਐਫਆਈਆਰਜ਼ ਦਾ ਦਰਜ ਹੋਣਾ ਮਹੱਤਵ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਰੰਜਿਸ਼ ਤੋਂ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

17. ਮਹਿਮੂਦ ਅਲੀ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿਚਲੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਆਮ ਅਤੇ ਸਰਬ-ਵਿਆਪਕ ਹਨ, ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਮਸ਼ੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹਾਈਕੋਰਟ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਦੁਆਰਾ ਤਲਾਕ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਨੂੰ ਵੀ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਅਜੀਬ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਦੋਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇ। ਬਹੁਤ ਸਾਵਧਾਨੀ ਅਤੇ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਤਾਂ ਜੋ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਖ਼ਤਰੇ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

18. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਸੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਕਾਫੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, 20.07.2021 ਦੇ ਇਮਪਗਡ ਆਰਡਰ ਅਤੇ ਡਾਕੇਟ ਆਰਡਰ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

19. ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

20. ਲੰਬਿਤ ਅਰਜ਼ੀਆਂ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹਨ, ਦਾ ਵੀ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਹੈੱਡਨੋਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ: ਨਿਧੀ ਜੈਨ **ਕੇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ: ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।**

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

PALLAV THAKUR ADVOCATE